

§ 41 Matvärdar på äldreboenden

- Skrivelse, Moderaterna och Centerpartiet, som sitt ersättaryttrande

Beslut

Stadsdelsnämnden ger stadsdelsförvaltningen i uppdrag att utreda vad som anförs i bilaga.

Förslag till beslut

Ledamoten Elisabeth Johnson (M) anmäler för Moderaterna och Centerpartiet, som sitt ersättaryttrande, en skrivelse till stadsdelsförvaltningen enligt bilaga.

Beslutsgång

Ordföranden Lorena Delgado (V) yrkar bifall till att skicka skrivelsen till stadsdelsförvaltningen för beredning och hör enhälligt bifall därtill.

Bilaga

Skrivelse, Moderaterna och Centerpartiet, som sitt ersättaryttrande.

Bilaga: Skrivelse, Moderaterna och Centerpartiet, som sitt ersättaryttrande

2018-02-01

Till Skärholmens stadsdelsnämnd

Elisabeth Johnson, Bengt Johansson m. fl. (M)
Erik Sihlberg (C)

Skrivelse om matvärdar på äldreboenden

Bengts berättelse:

Många äldre svälter på äldreboenden. Det gällde t.ex. min mor som visserligen inte vårdades i vårt upptagningsområde, men på ett annat äldreboende söder om innerstaden. Hon fick bra mat i början, men sedan bytte äldreboendet matleverantör och då blev det sämre och sedan bytte de igen till en ännu billigare och ännu sämre. Min syster och jag protesterade och då blev det tillfälligt bättre just den veckan. Men ofta fick hon mat som hon inte tyckte om alls, och då åt hon nästan ingenting. Det fanns heller inga alternativa maträtter. Sedan fick hon inte heller den tid hon behövde för att äta. Hon fick 30 minuter men behövde 45 minuter för hon var svag i armarna och det tog tid för henne att få i sig maten. Men redan efter 30 minuter tog de bort tallriken med motiveringen att nu var det nästa matlag och en annan skulle sitta och äta på hennes plats. Hon dog till slut och jag vet att hon dog av undernäring. Hon var liten som en fågel när hon dog.

Detta öde kan drabba vem som helst av oss!

Utan att peka ut något särskilt äldreboende önskar vi att ett system med Matvärdar bör provas, exempelvis på Sättra vård- och omsorgsboende, för att tillvarata de intagnas matönskemål så att:

1. De får en typ av mat som de tycker om,
2. De får mer än en rätt att välja mellan.
3. De får den tid de behöver för att äta.

Vi hemställer om att:

- Förvaltningen får i uppdrag att utreda ett system med matvärdar på Sättra vård- och omsorgsberoende.
- Förvaltningen också undersöker de brukare som finns inom den kommunala hemtjänsten, om det där finns brukare som lider av näringsbrist.
- Förvaltningen skall också ta fram ett åtgärdsprogram om det finns näringsbrist bland våra brukare.

Se för övrigt följande tänkvärda bilagor från Aftonbladet nedan.

Bilaga 1:**Aftonbladets ledarsida 17 april 2017:**

Vi har kunnat läsa om hur äldre med hemtjänst får kall mat i lådor flera veckor i förväg. Anhöriga har vittnat om hårda potatisar och torra korvbitar till gamla mamma. 2014 rapporterade Sydsvenskan om en 78-årig kvinna som dött av svält på ett korttidsboende i Lund.

Nästan 40 000 personer inom äldreomsorgen i Sverige lider av undernäring, enligt ny statistik från Socialstyrelsen och det nationella kvalitetsregistret Senior alert.

Sammanlagt riskerar hundra tusen personer som vårdas på korttidsboenden eller genom hemtjänst och särskilda boenden att få i sig för lite näring. Näringsbrist försämrar immunförsvaret och ökar risken för infektioner, men kan också leda till depressioner, demens – och i värsta fall att personen dör av svält.

Det ska fan bli gammal i dagens äldreomsorg.

Måste äta oftare

Orsakerna till att äldre drabbas av undernäring är flera. De har svårare att tillgodogöra sig näring och behöver äta oftare. I dag kan nattfastan vara över den rekommenderade gränsen på elva timmar.

Personalen måste få tid att sitta ned med de äldre och se till att

maten ser aptitlig ut. Men bara för en månad sedan larmade Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, om att bristen på utbildad personal sätter vårdkvaliteten på spel – framförallt på landets äldreboenden.

Systemskifte i välfärdssamhället

I slutändan är det en resursfråga. Under de senaste tio åren har nästan var fjärde plats på landets äldreboenden försvunnit. Samtidigt har andelen äldre som får vård i det egna hemmet ökat. Det leder till ett skifte i det svenska välfärdssamhället där anhöriga återigen tvingas ta ett större ansvar för sina anhöriga. Ska vi ha det så?

Att bli gammal och skröplig kan vara jobbigt nog som det är. Men ingen åldring i Sverige ska behöva vara rädd för att dö av svält.

Bilaga 2:

Aftonbladet lördagen den 19 november 2016.

75 000 svenskar svälter varje år.

15 000 av dem riskerar att dö av undernäring, ofta efter plågsamma biverkningar:

urinvägsinfektioner, tandlossning och depressioner.

– Vissa socialchefer hävdar att det är naturligt att dö av svält. Det är det inte. Att bli gammal i Sverige innebär diskriminering, säger Yngve Gustafson, professor i geriatrik.

Yngve Gustafson har arbetat med patienter på svenska äldreboenden i över 30 år, forskat och varit sakkunnig åt IVO, Inspektionen för vård och omsorg.

Insikten om undernäring inom äldreboenden har funnits hela tiden men i år intensifierats, efter hans medverkan i SVT:s ”Sveriges bästa hemtjänst”.

– Det har förändrat mitt liv, och min mejlbox. Tusentals människor ropar på hjälp. Många ringer mig om att deras anhöriga svälter ihjäl. Vissa av de drabbade har bara några veckor kvar i livet och är intorkade av undernäring.

Hälften var undernärda

– Man känner sig otillräcklig. Jag kan vakna klockan tre på natten och svara på mejl, säger professorn, som också är överläkaren på Norrlands universitetssjukhus.

Huvudkriteriet för god äldrevård är att se hela patienten, menar han, annars missas livshotande tillstånd som undernäring.

2014 gjordes en studie vid Umeå universitet, på 832 äldre på boenden och i hemmet med hemtjänst. Resultatet visade att mer än hälften av de gamla var undernärda och 13 procent led av allvarlig undernäring.

Dietisten Maine Carlsson upptäckte i studien dubbelt så många fall av undernäring som personalen hade upptäckt.

– Vi sammanställer just nu nya siffror i Umeå och ingenting tyder på att det blivit bättre. Omkring 75 000 äldre i Sverige är allvarligt undernärda och 15 000 av dem riskerar att dö inom en nära framtid.

Geriatrikprofessorn pekar ut tre grundproblem:

1. Kompetensbrist

– Kompetensbristen för att göra individuella bedömningar av hur äldre mår löper genom hela linjen, från hemtjänst till läkare, och ibland räcker inte ens dietisternas kompetens till. Ambitionen är att upptäcka fler fall av undernäring men de missas ofta, särskilt om patienten inte är mager.

Mest drabbade är äldre kvinnor, menar Yngve Gustafson.

– Det bara fortgår - männen får oftare utredning, kvinnor bara symptombehandling.

2. För lång nattfasta

– Nattfastan inom äldrevården ska inte överstiga 11 timmar men det finns boenden där äldre inte fått äta eller dricka på 17 timmar. En del somnar ju före kvällsfikat men vaknar vid fyra-femtiden och får ingen frukost förrän alla kommit upp, kanske vid nio. Då har de varit vakna i 5 timmar.

Störst risk för lång nattfasta, menar han, löper hemmaboende med hemtjänst.

– Hemtjänstens arbetstider möter inte upp de äldre och sjukas behov. Många vägrar också att äta om de bara snabbt ska matas.

3. För många eller fel mediciner

Fler äldre är i dag multisjuka och tar fler läkemedel vilket kan leda till allmänt minskad aptit. Dessutom kan många

läkemedel i sig minska hunger och törst och även förhindra näringsupptag, förklarar experten.

– Oftast lider de gamla brist på järn och får av det sköra slemhinnor. Det finns också sömnmedel som ger metallsmak och gör att de gamla slutar äta, och vissa av plåstren mot smärtor ger bland annat muntorrhet, förstoppning och tar bort hunger och törstupplevelser.

Yngve Gustafson understryker att en fjärde faktor är munhälsan.

– Sverige är fortfarande ett klassamhälle. Det är skrämmande hur många som har så dålig munhälsa att de inte kan tugga och äta. Utbildning och ekonomin styr tyvärr om man har råd att gå till tandläkaren, men också om man har råd att äta nyttig mat.

”Kultur är inriktad på unga”

Lösningen, enligt Yngve Gustafson, är att arbeta i vårdteam, i samråd med de gamla.

– Läkarna måste ta sitt ansvar. De är väldigt ofta frånvarande och ordinerar läkemedel utan att ens undersöka patienten. Man ska till exempel alltid vägas in. Om patienten sedan tappat vikt inom en vecka ska utredning göras.

Ett av överläkarens många nödsamtal kom nyligen från en anhörig till en 92-årig demenssjuk kvinna.

– Hon hade fått smärtplåster med svagaste styrkan, men det motsvarade en dygnsdos på 40 mg rent morfin. Det är tillräckligt för att ta livet av en gammal människa. Yngve Gustafson är inte förvånad, i en kultur som han anser räknar gamla som en belastning.

– Vår kultur är inriktad på unga, aktiva, friska människor. Den är en av världens kulturer som är mest negativt inställd till äldre.

Diskrimineras

Men det finns bra exempel att snegla på, menar han.

– Ju skörare patienter och stora komplikationsrisker, desto större kunskap krävs. I asiatiska länder är det hög status att arbeta med demenssjuka, det får bara de skickligaste göra. Det kinesiska tecknet för gammal betyder klok, vis, skicklig, erfaren och vördnadsvärd.

Professorn skräder inte orden. Det har han sett för mycket för.

– Även i vår lagstiftning diskrimineras äldre. Efter 65 år man utlämnad till kommunernas godtycke och ekonomi, oavsett behov.